

Glem ikke!

Hjørnet af Havnestræde og Adelgade tre facader: Bag markisen Aksel N. Jensens manufaktur, dernæst efter porten Anton Petersens købmandsforretning og L. V. Niensens isenkramforretning.

Indhold:	Side	Side	
Redaktion & forening	2	Grundlagde Skov Kloster i	
Et arbejdsliv hos Anton		Næstved Præstø	9
Petersen - Kaj P. fortæller		Byens tidlige historie i	
afsnit 2 (fortsættelse af beret-		øvrigt fra mødet den 28.10 .	10
ning fra sidste nummer) . . .	3	Efterårsturen	11
		Dragonkasernen i Præstø . .	13

Obs.: Generalforsamling i Lokalhistorisk Forening for Præstø Kommune afholdes torsdag d. 31. marts 2005 kl. 19.30 i Bernhard.

**Præstø Lokalhistoriske Arkiv &
Lokalhistorisk Forening for Præstø Kommune**

Præstø Lokalhistoriske Arkiv

Styrelsen:

Formand: Søren Kæregaard
Arkivleder: Bent U. Mortensen
Næstform.: Keld Nørreslet
Kasserer: Ole Fog
Medl.: Elsie Björklund,
Frits Fabricius, Hans Baggesen
Knudsen, Gurli Z. Nielsen, Knud
Skovbæk.

Kom.valgt: Niels True

Arkivets åbningstider:

Mandag kl. 17-19 &
1. lørdag i måneden
kl. 10.00 – 13.00
på Præstø bibliotek
Lindevej 45
Tlf. 55 90 96 78
Mail: lokalarkiv@praesto.dk

Lokalhistorisk Forening for Præstø Kommune

Bestyrelsen:

Formand: Knud Holm Nielsen
Næstformand: Ole E. Hansen
Kasserer: Kim C. Pedersen
Bestyrelsen i øvrigt:
Ralf Søgård Mortensen, Dorte Worsøe

Foreningens repræsentant i arkivets
styrelse:

Ole E. Hansen

Suppleanter:

Inger Weber,
Mogens Knudsen

Udgivere: Præstø Lokalhistoriske Ar-
kiv & Lokalhistorisk Forening for
Præstø Kommune

Har du stof til bladet eller kommentarer
til artiklerne, hører vi gerne fra dig.

Ring til Bent U. Mortensen

Redaktion: Ansvarshav.: Bent U.
Mortensen Øvrige: Ralf Søgård Mor-
tensen

55 99 17 55 – eller kig ind på arkivet

Kommende arrangementer:
Se s.1 & s.12

Nyboderstemning
fra lokalhistorisk
forenings og beva-
ringsforeningens
efterårstur.

Foto: Eli Frandsen.

Omtale side 11.

Et arbejdsliv hos Anton Petersen (2).

Et arbejdsliv hos storkøbmand Anton Petersen / Carøe (den ældre og den yngre) i 1950-, 1960- og 1970'erne.

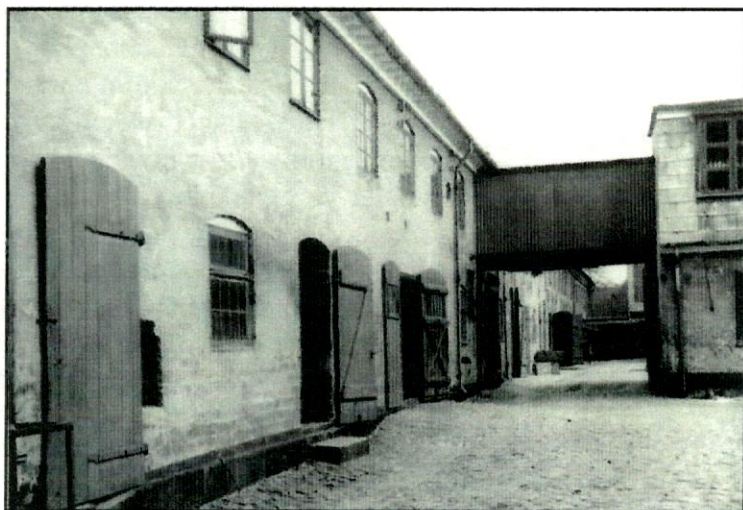
Artiklen bygger fortsat på et "båndet" interview med Kaj Petersen (76 år), der nu bor i "Den Borgerlige Velgørehedsstiftelse" fra 1869 (hjørnet af Jomfru-stræde og Klosterbakken).

Interviewet fandt sted 2. marts 2004 i Kaj's lejlighed. Interviewer var Ralf Søgaard Mortensen.

Kaj Petersen (K.P.) arbejdede i alt 40 år i firmaet. Han startede der i 1950 som 22-årig, og arbej-

dede der i en periode sammen med sin far, hvilket ikke var usædvanligt - at sønnen kom ind i samme firma, hvor evt. både bedstefar og far havde arbejdet:

I den lange længe, der nu huser Netto, var der stalde. Der var kun en port - den lille nærmest Havnestræde. Den store port, hvor Netto-bilen bakker ind, var der ikke. Den anden port, hvor der er gennemgang fra Svend Gønges Torv til Adelgade, var der heller ikke. De steder var der haver. Hvor Apoteket nu ligger, var der kostald, og hvor der nu er male-

Det lange baghus, der i dag rummer Netto, Imerco, Møns Bank, Apoteket og Bernhards Aktivitetshus. Dengang var der stalde i stucetagen og frøløft på 1. sal.

Kontoret hos Anton Petersen. Fra venstre ses fru Inge Iversen, bogholder Rasmussen, fru Dalberg, førsteforvalter Rasmus Olsen (Rasmus Omgang) og Jørgen Ipland.

riudstilling, var der hestestald. I den gamle gård var der fortøjningsringe hele vejen rundt og vandingstrug. Der var en svalegang, der gik fra købmandsgården og ind i Hotel Præstøs gård.

På et tidspunkt var det meningen, at jeg (K.P.) skulle arbejde på kafferisteriet. Det var den gamle forvalter Jens Peter, der havde bestemt det. Kafferisteriet var en bygning, der lå som en tilbygning, hvor Lykke Cykler holder til i dag ind imod Tolderlunds tømmerhandel (nuværende Fog Super Best). Det blev imidlertid aldrig til noget.

Kaffebønnerne kom hjem i rå

tilstand i sække og var helt grønne. Man kunne så brænde dem lidt eller brænde dem meget. Det var sådan et specialarbejder job. Risteriet var meget gammeldags. Vi havde et sted, som vi kaldte brænde loftet. De fleste varer kom i træ-kasser (f.eks. hugget sukker-kasser og magarine-kasser), og de blev samlet der og hugget til pindebrænde, og det blev brugt til opfyrring på kafferisteriet. Dette pindebrænde blev ligeledes brugt til optænding ovre på kontorerne i kakkelovnene (der var ikke noget, der hed centralvarme).

En af dem, der arbejdede på Risteriet, var Sodavands-Viggo. Han havde fået navnet, fordi han kørte

Anton Petersens købmandsbutik. Fra venstre ses ukendt, Ib Andersen, lærling, Peter Hermansen og Gunnar Olsen. Bemærk sejlgarnsrullerne i loftet og vægten til højre.

med sodavand og også med øl. Engang kørte han galt ude i S-svinget ude ved Præstø Overdrev. Han ødelagde det ene ben og fik sat en jernskinne i benet. Det hed sig bagefter, at det ikke var sodavand, han drak, men noget man blev svimmel af.

Andre havde også øgenavne. Der var en, der hed Anton Jensen, og dengang var der en biskop, der hed Anton Bast. Da Anton Jensen talte meget, blev han kaldt biskoppen, og ofte sagde man også, der kommer gejstligheden.

Min skolegang foregik på Præstø Skole (nuværende Klosterbakkeskolen). Jeg gik 7 år i skole og skulle derefter ud at tjene. Jeg

startede med at tjene på gårdene, inden jeg startede hos Anton Petersen. Dengang sad man ikke så længe på skolebænken.

I butikken var der mange kommisser og lærlinge. Når de skulle have nye forsyninger fra lager til butik, ringede de ud efter os arbejdsfolk. Det var så vores opgave at slæbe de tunge sække/kasser ind i butikken. Der var f.eks. 100 kg sække med stødt melis. Først lukkede vi den op ude på lageret (den var jo også syet). Der efter tog vi den på nakken og bar den ind i butikken. Der var store skuffer i disken. Lærlingenes opgave var at

Grisegården, som lå på åsiden af Adelgade. Den høje bygning på nordsiden af Adelgade er den lange købmandslænge (Grønvolds). Bag den sribede markise ligger Aksel N. Jensens manufakturhandel (Anton Petersens svigersøn). Den lave bygning til venstre er revet ned. Der ligger i dag "Nyt Syn", "Din Butik". Drengen er Carl Johan Munch Jensen, Anton Petersens barnebarn.

åbne skuffen, så vi kunne lade melisen styrte ned i skuffen. Lærlingenes opgave var også at veje sukkeret (melet og andet) af i poser. Når nogle skulle have et kilo sukker (eller to pund som man sagde dengang) havde de en fintmærkende vægt med to skåle/plader. Der var lodder på den ene side og det gjaldt så om at få midter-pilen til at stå lodret. Sukkerposen blev glattet helt ud. Derefter blev de trekantede hjørner/snipper stukket op, så den ikke kunne gå op under hjemtransporten. Der fandtes ikke klisterbånd/tape eller klisterpapir, men oppe i loftet hang der

ruller med sejl garn. Var det rigtig fint, blev pakken forsynet med bærepind. Så kunne fruene promenerer ned ad Adelgade. Senere kørte mange i bil ("da bilerne var kommet ned ad klodserne" - mange biler var klodset op under krigen 1940-1945).

Brænderitorvet er en fejlagtig betegnelse. Hvor Brænderitorvet ligger i dag var grisegården. Brænderiet lå på modsatte side ved nuværende Møns Bank. Isenkrammeren havde lager neden under (det var N.L. Nielsen). Jeg var selv bydreng hos N.L. Nielsen hvor vi bl.a. forhandlede hønsenet og kyllingenet i metermål.

Denne parallel drager Palle Birk Hansen i sit foredrag om Præstø's ældste tid.

Yderligere som dokumentation for sine tanker finder PBH, at Præstø's bysegel tilsyneladende er ældre end 1500 og altså, er det ikke munken Anders, der er afbildet på seglet.

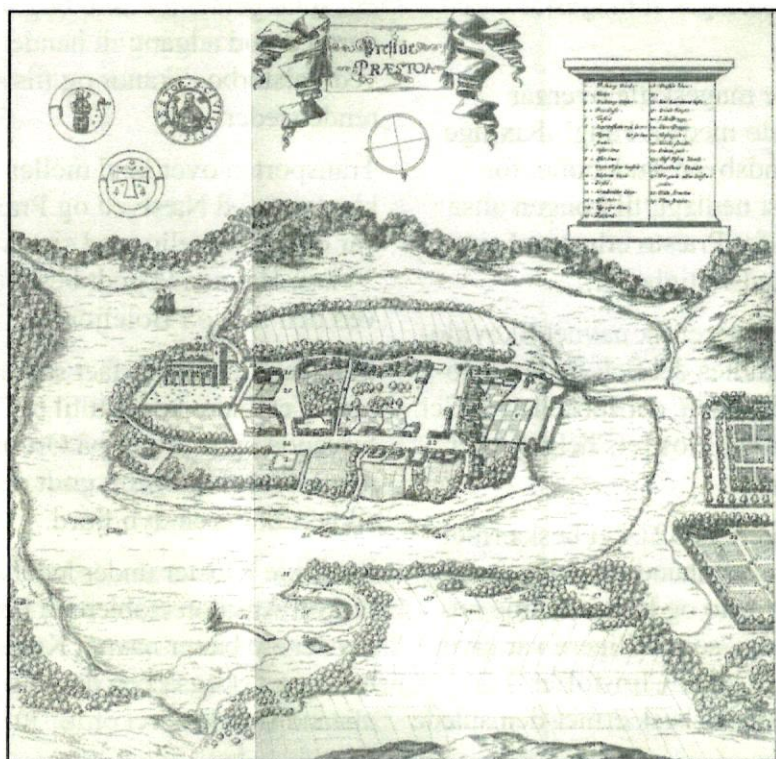
I en ældre udgave af seglet ses Sct. Peder med nøglen værende byens beskytter, der igen bekræfter tilknytningen til Sct. Peders Kloster.

Er munken med alterkalken en retoucheret udgave af Sct. Peder med nøglen?

Interessant teori og ganske overbevisende, synes det logisk og rigtigt, at en større institution står bag byens opkomst.

For at byen skal blive købstad, må der være handel og velstand. Det var det de foretagsomme munke fra Næstved gav, og dermed grundlagde de byen!

En besnærende tanke. bm

Hvor der nu er cafe Mocca havde købmand Sundby pakhuse.

Foruden de kultyper (som blev nævnt i forrige nummer) fik man også Dampkul til banen og bagerierne og Gaskul til gasværket (begge stenkuls typer).

Ovre i den gamle grisegård lå

"Mirakel-rummet" (stedet hvor de opbevarede gift).

Når man skulle fra købmandsgården ned til kulpladsen (ved nuværende Q 8) gik man gennem "Paradiset" (haverne).

rsm

Billedet er taget i anledning af Købmand Anton Petersens 50 års jubilæum 25. april 1945. Anton Petersens svigersøn Aksel N. Jensen fik til købmanden som gave fremstillet en serie af dagligdagsbilleder, der skulle illustrere livet i den alsidige købmandsgård. Billederne på side 3, 4 & 5 er også taget fra denne serie.

Her i 1945, hvor billedet er taget fornemmer man den store udvikling i transportvæsenet, automobilet repræsenterer. Samtidig fortæller gasgeneratoren på billedet fremme ved førerhuset i højre side også, at der endnu er krig i Danmark. Bag sækkene på ladet to paller med spagnum til et af byens gartnerier.

Det er Otto Jakobsen, Skovhuse, på lastbilen mens Jens Peter Jensen, Lindevej, står i lugen klar til at sende endnu en sæk ned på bilens lad. Billedet viser pakhuset i Havnestræde i gården, der i dag næsten er fyldt op af Nettos bygning.

Billederne i tilknytning til denne artikel tilhører alle Præstø Lokalhistoriske Arkiv.

bm

Grundlagde Skovkloster i Næstved Præstø?

Museumsleder Palle Birk Hansen har et godt og grundigt kendskab til Præstø's tidlige historie. Som museumsleder med ansvar for Næstved er det naturligt for ham at tage Præstø ind som emne, da Præstø i en tidlig periode var ejet af Skovkloster, der var beliggende, hvor nu Herlufholm ligger.

Skovkloster og Valdemar Atterdag foretager et mageskifte i året 1353.

I dette mageskifte overgår 'Præstø med sit Fang', Faxinge og landsbyen Tudebølle, for længst nedlagt, til kongen altså 50 år før Præstø erhverver sine købstadsrettigheder.

Før klosteret fik navnet Skovkloster kaldtes det Sct. Peders Kloster. Et navn, der fortæller, at Sct. Peder var klostrets helgen eller beskytter.

Tidligere i 1321 i et beskærmelsesbrev omhandlende Køge nævnes Præstø og loves samme rettigheder, som tidligere var givet Køge. Det er Christoffer d. 2., der således beskærmer den spæde by.

Palle Birk Hansen fremlægger den teori, at Sct. Peders Kloster i en periode forud for beskærmelsesbrevet 1321 skaber muligheder for en havn i Præstø, og dermed forbereder købstadens opvækst. Måske får 'præsteøen' også heraf sit navn.

Præstø lå på den 'rigtige' side af Sjælland med god adgang til Øresund gennem Fakse bugt og dermed god adgang til handel ved Falsterbo, Skanør og tilsvarende steder.

Transporten over land mellem klosteret ved Næstved og Præstø var overkommelig med sine kun 24 km. Havnen lå godt beskyttet ved den lille ø i Bolefjorden.

Et andet kloster har fået samme idé, at etablere kontakt til rige farvande og sejlruiter på Øresund, mens det selv lå gemt godt og sikkert bort i en dyb fjord.

Roskilde Kloster under ledelse af biskop Absalon etablerede Havn, der senere bærer navnet København og det også i en dagrejses afstand fra klosteret omk. 30 km.

Denne parallel drager Palle Birk Hansen i sit foredrag om Præstø's ældste tid.

Yderligere som dokumentation for sine tanker finder PBH, at Præstø's bysegel tilsyneladende er ældre end 1500 og altså, er det ikke munken Anders, der er afbildet på seglet.

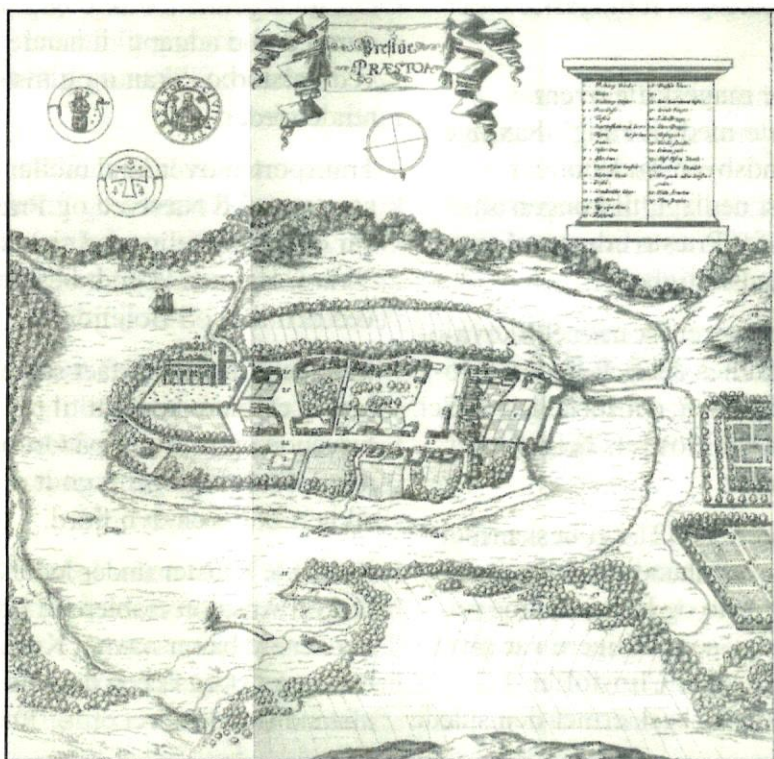
I en ældre udgave af seglet ses Sct. Peder med nøglen værende byens beskytter, der igen bekræfter tilknytningen til Sct. Peders Kloster.

Er munken med alterkalken en retoucheret udgave af Sct. Peder med nøglen?

Interessant teori og ganske overbevisende, synes det logisk og rigtigt, at en større institution står bag byens opkomst.

For at byen skal blive købstad, må der være handel og velstand. Det var det de foretagsomme munke fra Næstved gav, og dermed grundlagde de byen!

En besnærende tanke. bm

Byens tidlige historie i øvrigt fra mødet den 28. okt.

En foredragsaften med museumsleder Palle Birk Hansen, Næstved.

Det blev en spændende aften den 28 oktober.

Hvordan - hvorfor og hvornår blev den lille ø i Bolefjorden, der måske havde været anvendt som afgrænsningsareal, befolket?

Blev der anlagt en række gårde på øens højst beliggende område, så man havde udsyn både mod nord udover Bolefjord, og mod syd ind over land, over Tubækåen ?

Og havde denne række huse og gårde, der blev bygget, så der efterhånden blev en vej imellem dem, på langs af øen, en kirke, ældre end den, vi kender og bruger i dag ?

Ud fra den tanke er det Grønne-gade, Torvet og Klosterbakken som er Præstø's ældste del. Og den kirke, der må have ligget dér, er nedbrændt eller nedrevet. Det er aldrig blevet arkæologisk undersøgt om der har ligget en kirke i området.

Præstø er brændt, helt eller delvist, rigtig mange gange, og vor

nuværende kirke, stammende fra 1200 tallet, er måske ikke den første.

Den første bebyggelse på øens højeste del er væsentlig ældre, og menneskene der boede der, må have haft en kirke, En trækirke, der måske også er brændt ?

Præstø er i det hele taget meget lidt udforsket arkæologisk. Hvad findes der under vore huse og gader - og findes der rester af den ældste kirke deroppe ved Klosterbakken ?

Lå Skibinge by nede ved Tubækåen, i stedet for placeringen på bakkekammen som den har idag?

Kunne man sejle ind til den tids Skibinge i de fladbundede skibe man brugte, og var det folkene derfra, der først bosatte sig på øen i Bolefjord?

Eller er inge-endelsen, som også ses i navnene Beldringe og Faksinge endnu ældre, stammende helt tilbage fra jernalderen ?

Der blev diskuteret meget og vist stor spøgelyst, inden den interessante aften med Palle Birk Hansen var slut. Knud Holm Nielsen.

Efterårsturen

Lokalhistorisk Forening har været på tur med Bevaringsforeningen.

Turen gik til Nyboder og Søetatens Pigeskole.

Vi var så heldige at have Peter Bering, som er engageret i bygningsbevaring og dermed har et særligt forhold til pigeskolen. Vi fik en meget spændende gennemgang af historien og bygningen.

Bygningskulturelt Råd har etableret sig i huset. Tidligere har Geodætisk Institut haft til huse her.

Især det centrale rum er imponerende med de udskårne ornamenter, der er lavet af marinens dygtige håndværkere. Der var kun pigeskole i 10 år; i det meste af tiden var bygningen kadetskole.

I Nyboder besøgte vi de sidste af de oprindelige lave længehuse, der er, som da Chr.IV byggede dem. Her er Nyboders Mindestuer indrettet. De viser, de efter vor tids standard, trange boligforhold for flådens faste stok, det mandskaber, der var tilknyttet marinen. Der var en meget kompetent orlogskaptajn, der var vores

spændende fører i marinens historie.

Sidste stop på turen var Arbejdermuseet med tilhørende Ølhal-le, cafeen, hvor vi spiste et udmærket måltid fulgt af en Stjernepilsner, dog brygget på Fuglsang. Museet illustrerer på fremragende vis fortiden med de beskedne hjem. Alle relevante forhold belyses med panoramaer og genstande. Det hele har et meget autentisk præg efter at museet er ændret grundlæggende!

Salen er et meget smukt rum. Den blev brugt til generalforsamlinger i diverse fagforeninger og som festsal. Der var stor kontrast mellem de meget små lejligheder og den imponante sal.

Alt i alt en god tur, med et fornemt indhold arrangeret af Bevaringsforeningen for Præstø.

Ole E. Hansen.

Foredrag:

Grundtvig og kvinderne.
v. tidl. sognepræst
Hans Henrik Christiansen
torsdag den 13. januar 2005
kl. 19.30 i Bernhards Aktivitetshus.

Dragonkasernen i Præstø

af Kaj Christiansen

Den ældste beretning om en garnison i Præstø er fra 1644, da en kgl. resolution bestemmer, at Vincent Bielkes ryttere i Dyrlev på anbefaling af lensmanden Frederik Reeds skal flyttes til Præstø, da både ryttere og heste led nød.

1657 får Kaj Lykke kgl. bevilling til at hverve 1000 ryttere, 'Kongens Livregiment til Hest'. Efter freden i Roskilde får de kvarter i Sydsjælland og Møn, og det antages, at et eller flere kompagnier har været indkvarteret i Præstø. De kom i øvrigt til København i 1658 før Carl Gustaf og den svenske hær og deltog således i byens forsvar.

Den Kongelige Livgarde til Hest oprettedes i 1661 og eksisterede indtil 1866, men var opløst en kort tid under Struensee. Korpset fik kvarter i Præstø, men det er uklart hvor længe. Det vides, at det forblev i byen, mens Frederik III var på Falster i 1667, og at det deltog i Skånske Krig bl.a. i slagene ved Lund 1676 og Helsingborg 1677. Efter krigen forlagdes det til Møn (Hestgardeporten tæt på Mølleporten i Stege). I en kortere periode var Præstø også garnison for 2. Sjællandske Nationale Rytterregiment, som i øvrigt blev udlejet til Holland til krigen mod Frankrig, hvorefter det ved hjemkomsten blev opløst.

Fra 1688 til 1785 var der uafbrudt garnison i byen; 1689, 1698 og 1700 vides det, at Den Kongelige Livgarde til Fods var stationeret her.

I tiden før 1718 var hestene og formentlig også rytterne indkvarteret hos byens borgere. Som det var almindeligt i Fredericia havde husene ofte to lemme i gavlen, en til grisen og en til soldaten!

Efter kgl. resolution 1718 lader den militære bygmester Kaptajn Henser de kgl. ladegårde Beldringe, Lekkende og Oremandsgård nedrive og materialerne køre til Præstø til opførelse af barakkerne på Klosterbakken. Materialerne og muligvis arbejdet må have været af ringe kvalitet, da der allerede i 1721 foretages overslag til udbedring af brøstfældighederne.

Ligesom i vore dage har større anlægsarbejder været en for stor mundfuld for lokale håndværkere. Både tegninger, overslag og håndværkere kom fra København. Det har været en dårlig forretning at betale de 1453 rdl., som reparatørerne kostede, hvilket ansloges til at være mere end nye bygningers pris. Rentekammeret slog sig da også i tøjlernes over den store udgiftspost.

Der blev derfor udarbejdet tegnning

ger til en sådan nybygning af selveste Kgl. Bygmester Lauritz Thurah og licitation blev afholdt i Præstø uden at nogen havde lyst til at afgive bud. Derfor blev der i de næste 20 år jævnlige lappet og repareret på barakkerne for betydelige summer.

1743 udvidedes forlægningen fra et til halvandet kompagni, hvilket gav bevilling til opførelse af et skur til 52 heste formedelst 116 rdl.

1748 lød et overslag på vedligeholdelse på 944 rdl., hvilket blev rentekammeret for meget. De fandt dette lapperi urimeligt og anbefalede, at Præstø-rytteriet blev overflyttet til Vordingborg.

Denne anbefaling blev imidlertid barskt fejlet af bordet af Land Etagens Commisariat, der så erklærede, at rentekammeret ingen forstand havde på militærvæsen. Hvad rentekammeret så end mente, skulle barakkerne sættes i stand, og mandskabet måtte bo i staldene så længe reparationerne stod på. På det tidspunkt var bjælker og lægter så rådne, at det hele truede med at falde sammen. Men pengene blev bevilget og træ kunne udvises fra de kgl. skove, ligesom kronens bønder blev tilsagt til kørsel.

Man kommer til at tænke på Churchill, som sagde: "Til krig kræves der tre ting: penge, penge og penge!" når man læser, at det på trods af renoveringen alligevel kostede mellem 100 og 500 rdl. årligt at vedligeholde

bygningerne indtil 1764, da det blev besluttet, at købstæderne selv skulle forsyne garnisonerne med kvarter og stalde. Til gengæld blev bygningerne overdraget til byerne mod forpligtelse til at vedligeholde dem.

For nu en gang for alle at blive kvit blev der indgået en handel, hvor Præstø slog på sin store fattigdom og ringe betalingsevne. Stiftamtmanden indstillede, at handelen kunne afsluttes med en købssum på 500 rdl, "alt hvad det fattige Borgerskab kan tilvejebringe". Salget blev godkendt i 1769, og pengene blev lånt hos Anders Schulin i Røstoft.

Her er, hvad byen fik for sine 500 rdl.:

1) et officershus på 9 fag, 12 alen dybt af egebindingværk fornedet og fyrretømmer foroven, med tegltag, indrettet til værelser, dertil køkken og spisekammer.

2) en mandskabsbarak på 54 fag, 11 ½ alen dybt, 4 kviste, 6 skorstene, eg fornedet og fyr foroven, tegltag, indrettet til beboelse.

3) en staldbygning på 55 fag bygget som mandskabsbygning og indrettet til 90 heste med foderrum.

4) et forrådshus på 3 fag beliggende ved det gamle rådhus (i dag Torvet 13).

5) 25.760 kvadratalen grund (ca. 9.500 kvadratmeter) af hvilken der svares jordskyld til kirken.

Alt i alt må det siges, at byen fik

noget for pengene, hvilket endnu tydeligere viste sig nogle år senere. I 1785 indførtes en ny hærordning, der indskrænkede rytterregimenternes antal af eskadroner. Ved denne nyordning indsendte byfoged Haar et andragende om, at Præstø måtte blive forskånet for militære garnisoner. Stiftamtmanden anbefalede andragendet og gjorde gældende, at Præstø var den ringeste og mest uformuende af de købstæder, hvor Det Sjællandske Dragonregiment var indkvarteret.

"Byens få Indvaanere, Næringsvejenes Indskrænkelse formedelst den afsides Belliggenhed og de dyre Tider haver sat den, der allerede var svækket i en endnu større Aftagelse . . . og skulde det ske, at Garnisonen blev forstærket, vilde Byrden blive rent utaaelig."

Generalitetet stillede nu et forslag, som godkendtes, hvilket betød, at Præstø garnisonen nedlagdes, og at de 4 eskadroner forlagdes med 2 i Næstved, en i Vordingborg og en i Køge.

Bygningerne tilhørte nu ifølge handelen af 1769 Præstø by, og i 1787 bevilgedes offentlig auktion. Forskellige forhold (smøl i administrationen, ventelister ?) gjorde, at denne først fandt sted i 1794. Man prøvede at sælge mandskabsbarakken som en slags ejerlejligheder, men uden et eneste bud - næsten 7 år uden vedligeholdelse og kun i mindre grad beboet har nok ikke gjort den tiltrækkende.

Auktionen til nedrivning gav dette resultat: For staldbygningen bød Beldringe 830 rdl. For mandskabsbarakken bød Nysø 350 rdl. For officersbygningen bød kordegn Ditzel 61 rdl. For magasinbygningen ved rådhuset bød Søbygaard 133 rdl. For inventaret blev der i alt budt 53 rdl.

Byen var imidlertid ikke tilfreds med de afgivne bud, og man gjorde forestillinger for stiftamtmanden, og en ny auktion blev berammet. Ved denne fik man bedre bud på barakken, som solgtes til Rosendal for 500 rdl. og officersbygningen solgtes til Bækkeskov for 137 rdl.

Det var en god forretning, som indbragte en kontant fortjeneste på over 1000 rdl. samt en vis lejeindtægt fra de 7 år, der gik efter at soldaterne var rykket ud. .

I 1797 fremlagde militæretaten forslag om igen at gøre byen til garnison. Men borgerne søgte om at blive fri, og stiftamtmanden støttede igen deres andragende med en erklæring om, at befolkningstallet var dalet og fattigdommen tiltaget.

Byen og borgerne fik deres ønske opfyldt, og siden har man måttet klare sig med Borgervæbningen og i vore dage med Gøngegarden, som så til gengæld har musikkorps.

Det må formodes, at dragonerne

har været ret fast garnisoneret her i byen. De kom hertil i 1718, netop det år, da Karl XII døde, og Store nordiske Krig ebbede ud. Danmark var ikke i tiden op til 1785, da garnisonen blev nedlagt, indblandet i større krigshandlinger. Så bortset fra muligheden af, at regimentet kan have været lejet ud til fremmed krigstjeneste, har de nok været et fast indslag i byens liv.

De boede ifølge Frederik V's atlas fra 1760 på Klosterbakken, hvor skolen ligger i dag. Atlas viser to parallelt liggende længer, stalden og mandskabsbarakken, som i vest støder op til Torvet. Øst herfor, hvor Frederiksmindes park nu er, lå den vinkelbyggede officersbygning. Foderhuset var beliggende ved det gamle rådhus på Torvet.

Dragonerne satte deres præg på byens liv, og der var jævnlige balade med dem. I 1719 var der stort slagsmål mellem borgere og soldater på markedet, og det blev blodigt, da soldaterne huggede ind på

borgerne med deres blanke våben.

Også ved andre lejligheder har de bevist deres manddom, idet kirkebøgerne kan berette om, at adskillige af dem blev udlagt som barnefædre. Men når man ved, hvor flotte og farvestrålende dragonerne var, er det måske ikke så mærkeligt, at en del Præstø-piger er blevet bløde i knæene.

Uniformen bestod i en rød kjole med Mørkeblå krave, rabatter og opslag, gule kanter og hvide knapper - dertil gul vest og gule pantaloener (lange bukser), chakot (hovedbeklædning for rytteriet) med gul plade og patrontaske i sølvrem.

Måske har vi iblandt os i dag her i Præstø efterkommere af 1700-tallets dragoner. Det kan ske i de bedste familier. Var det ikke Uffe Ellemann, der forklarede sin tidligere mørke lød med en spansk soldat på Koldinghus! Kai Christiansen

Kilde: N. V. Nielsen: Præstø Købstads og Klosters Historie.

Julekortene sælges også i år på arkivet og hos flere af byens handlende. God jull!

